

Bem, Jerzy

Przemysław Rybka (1923-1995)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 40/3, 169-170

1995

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dr Przemysław Rybka

PRZEMYSŁAW RYBKA
(1923–1995)

W dniu 5 kwietnia 1995 r. we Wrocławiu urwała się linia życia dra Przemysława Rybki. Był synem znanego astronoma Eugeniusza Rybki. Urodził się 25 lipca 1923 r. w Warszawie. Od 1932 r. zamieszkał z rodzicami we Lwowie, gdzie ukończył szkołę powszechną i czteroklasowe gimnazjum. Tam przeżył czterokrotne wyzwalenie miasta na przemian przez niemiecką i radziecką armię. W 1941 r. uzyskał świadectwo dojrzałości w radzieckiej szkole średniej. Po kolejnym wyzwoleniu jeszcze w tym samym roku został zatrudniony w niemieckim Instytucie Tyfusu Plamistego jako żywa przynęta dla insektów – nosicielei tej choroby. Praca ta dawała glejt niezbędny do swobodnego poruszania się po mieście i na dodatkową pracę w Obserwatorium Astronomicznym. W 1944 r. przenosi się do Leżajska, gdzie rok później zdał egzamin maturalny według programu liceum matematyczno-fizycznego. Studia astronomiczne rozpoczął na Uniwersytecie Wrocławskim, uzyskując magisterium w 1950 r. Równolegle pracuje od 1946 r. najpierw jako zastępca asystenta a później na stanowisku asystenta Uniwersytetu Wrocławskiego. Doktorat uzyskał w 1959 r. na Uniwersytecie Poznańskim. W 1960 r. jako adiunkt rozpoczął pracę w Zakładzie Astronomii PAN, a w 1978 r. przeszedł do Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, skąd gnębiony przez nieuleczalną chorobę odchodzi na emeryturę z dniem 1 stycznia 1985 r. Zwykł był żartować, że na tę chorobę się nie umiera tylko z nią się odchodzi. Tak też się stało, wycieńczony organizm nie wytrzymał ataku zwyczajnej grypy.

Praca dra Przemysława Rybki początkowo dotyczyła zagadnień związanych z astronomią klasyczną, głównie wyznaczania pozycji gwiazd i planet przy pomocy instrumentu przejściowego i koła wertykalnego Repsolda. Najważniejsze wyniki z tego okresu są zebrane w publikacji z 1956 r.: *Rektascensje 555 Gwiazd Fundamentalnego Katalogu Słabych Gwiazd w systemie FK 3*.

Mocniejszą pasją była jednak historia astronomii i tu wymienić można więcej obszernych publikacji książkowych, wydawanych jakby na przekór postępującej chorobie. Są to:

- *Katalogi gwiazdowe Maksymiliana Weissego i ich rola w astronomii XIX wieku*. Wrocław 1980 ss. 155;

- *Historia astronomii w Polsce*. T. 2. Wrocław 1983 ss. 290 + 4 tabl. ilustr. (wspólnie z Eugeniuszem Rybką);
- *Katalog gwiazdowy Heweliusza*. Wrocław 1984 ss. 215;
- *Instrumentarium astronomiczne Heweliusza. (Geneza i rozwój konstrukcji)*. Wrocław 1987 ss. 167;
- *Heweliusz*. Warszawa 1989 ss. 169.

Z wyjątkiem ostatniej pozycji, pisanej na zamówienie wydawnictwa Wiedzy Powszechnej, pozostałe zostały wydane przez Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN. Pełny zestaw publikacji począwszy od artykułów w czasopismach popularnonaukowych do tych drukowanych w fachowych wydawnictwach obejmuje około 110 pozycji. Był członkiem Międzynarodowej Unii Astronomicznej, działał społecznie w Zarządzie Oddziału Wrocławskiego i w Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii, był członkiem prelegentem Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, aktywnym członkiem Wojewódzkiego Komitetu Obchodów 500-ej Rocznicy Urodzin Mikołaja Kopernika i innych. Został odznaczony złotą odznaką Zasłużony Popularyzator Wiedzy przez TWP w 1968 r. oraz srebrną odznaką PTMA za pracę społeczną i krzewienie wiedzy astronomicznej. Otrzymał medal Komisji Edukacji Narodowej w 1976 r., nagrody rektorskie i ministerialne za prace naukowe i popularyzatorskie, nagrodę Sekretarza Naukowego PAN za *Historię astronomii w Polsce* (1985 r.) i wiele innych.

Wspomnienia z 25 lat spędzonych wspólnie z drem Przemysławem Rybką w jednym pokoju pozwalają mi stwierdzić, iż był to człowiek ze wszech miar prawy, o głębokich zasadach etycznych, z nawykami do niezwykle skrupulatnej pracy, tak niezbędnej zarówno astronomowi, jak i historykowi. W życiu codziennym był koleżeński, skory do udzielania porad i pomocy, wzorcem przy organizacji pracy. Pocieszam się, że śmierć zabierając Tego Człowieka, przykutego przez wiele lat do łoża, a przyzwyczajonego do pieszego pokonywania rozległych przestrzeni górskich, skróciła Jego udreki.

Jerzy Bem
(Wrocław)